

Ovaj je informativni članak pripremljen u suradnji s *Vijećem javnih bilježnika Europske unije (CNUE)*.

1 Na koji se način može sačiniti raspolaganje imovinom zbog smrti (oporuka, zajednička oporuka, ugovor o nasljeđivanju)?

Raspolaganje imovinom nakon smrti može se ostvariti u dva oblika: i. oporukom i ii. ugovorom.

i. Oporuka

Oporuka je osobni akt koji ne može sastaviti zastupnik.

Nisu dopuštene zajedničke oporuke, odnosno oporuke koje su sastavile dvije ili više osoba u istom dokumentu u korist treće osobe ili u vlastitu korist.

Oporuka je izraz namjere jedne osobe koji ne mora biti upućen određenoj osobi ili se dostavljati na znanje određenoj osobi. Oporuka se može opozvati i imovina se prenosi na nasljednike ili legatere tek nakon smrti oporučitelja.

Postoje standardne i posebne vrste oporuke.

Standardne su vrste oporuke sljedeće: javne oporuke i zatvorene oporuke.

Javnu oporuku sastavlja javni bilježnik u svojem registru.

Zatvorenu oporuku sastavlja i potpisuje oporučitelj ili neka druga osoba na oporučiteljev zahtjev, ali je mora odobriti javni bilježnik. Može je čuvati oporučitelj ili treća osoba ili se može pohraniti kod javnog bilježnika. Osoba koja posjeduje zatvorenu oporuku mora je dostaviti u roku od tri dana otkad sazna za smrt oporučitelja, a ako to ne učini snosi odgovornost za uzrokovani gubitak ili štetu i, ako je nasljednik, može izgubiti sposobnost nasljeđivanja na temelju isključenja zbog nezakonitog postupanja.

U zakonu su predviđene sljedeće vrste posebnih oporuka: vojne oporuke, oporuke sastavljene na brodu, oporuke sastavljene u zrakoplovu, oporuke sastavljene u slučaju katastrofe. Oporuka se može sastaviti u jednom od tih posebnih oblika samo u slučaju nekih iznimnih okolnosti predviđenih zakonom. Takve su oporuke nevažeće dva mjeseca nakon prestanka uzroka zbog kojeg oporučitelj nije mogao sastaviti oporuku u uobičajenim oblicima.

U portugalskom zakonodavstvu predviđena je i posebna vrsta oporuke koju može sastaviti portugalski državljanin u inozemstvu u skladu sa stranim pravom. Ona proizvodi učinke u Portugalu ako je formalno sastavljena ili odobrena.

ii. Ugovor

U portugalskom pravnom sustavu nasljeđivanje na temelju ugovora prihvaća se u iznimnim okolnostima. Takve vrste nasljeđivanja moguće su na temelju ugovora o nasljeđivanju ili darova pod pretpostavkom braka koji proizvode učinke nakon smrti darovatelja. Da bi bili valjani, ugovori o nasljeđivanju i darovanju nakon smrti pod uvjetom sklapanja braka moraju biti navedeni u bračnom ugovoru.

Međutim, nasljeđivanje na temelju ugovora u načelu je zabranjeno. Ugovori o nasljeđivanju stoga su u načelu zabranjeni i zbog toga se smatraju nevažećima. Darovi uvjetovani smrću također su zabranjeni, ali ne smatraju se nevažećima već postaju oporučna raspolaganja po sili zakona i stoga se mogu opozvati.

Dvije su vrste ugovora o nasljeđivanju iznimno dopuštene zakonom: (a) ugovor kojim bračni drug ili treća osoba imenuju nasljednika ili legatara u korist jednog od bračnih drugova, (b) ugovor kojim jedan od bračnih drugova imenuje nasljednika ili legatara u korist trećih osoba. Razlika između nasljednika i legatara objašnjava se u nastavku u odgovoru na pitanje „Kako i kada osoba postaje nasljednik ili legatar?”

Važeći ugovori o nasljeđivanju proizvode učinke tek nakon smrti oporučitelja. Međutim, ugovor iz točke (a) ne može se jednostrano opozvati nakon prihvaćanja i dok je oporučitelj živ, ne može dovesti u pitanje nasljednika neopravdanim raspolaganjima. Ugovor o nasljeđivanju iz točke (b) može se opozvati ako treća osoba nije navedena u bračnom ugovoru kao primatelj.

Pored tih dvaju vrsta ugovora o nasljeđivanju, zakonom je prihvaćena i valjanost darova nakon smrti pod pretpostavkom braka. Njih pod pretpostavkom braka daju jedan od bračnih drugova ili treća osoba drugom bračnom drugu. Dar nakon smrti pod pretpostavkom braka podliježe sustavu ugovora o nasljeđivanju i mora biti utvrđen u bračnom ugovoru.

Napomena:

U portugalskom zakonodavstvu predviđene su dvije vrste nasljeđivanja. Prva je dobrovoljno nasljeđivanje – na temelju oporuke ili ugovora – koje se spominje u ovom odgovoru. Druga je zakonsko nasljeđivanje – propisano zakonom ili obvezno – koje će biti navedeno u odgovorima na pitanja „Postoje li ograničenja slobode raspolaganja imovinom nakon smrti (npr. nužni dio)?” i „Ako nema raspolaganja imovinom nakon smrti, tko nasljeđuje i koliko?” Dobrovoljno nasljeđivanje rezultat je izraza volje oporučitelja, kao i oporuke i ugovori.

Zakonsko nasljeđivanje prihvaćeno je zakonom. Ono se naziva obveznim nasljeđivanjem ako je izravna posljedica zakona i ako na njega ne utječu želje oporučitelja. Naziva se zakonitim nasljeđivanjem ako je posljedica zakona, ali ako na njega mogu utjecati želje oporučitelja.

2 Treba li ga registrirati i na koji način?

Raspolaganja u načelu ne moraju biti registrirana.

Međutim, postoje iznimke koje su sadržane u različitim odredbama. Raspolaganje imovinom nakon smrti mora biti registrirano, primjerice, u sljedećim slučajevima: i. povlašteno oporučno raspolaganje s pravnim učinkom, ii. utvrđivanje prava raspolaganja i njegove izmjene, iii. obveza smanjenja darova zbog objedinjavanja i iv. bračni ugovori.

U prethodnim slučajevima navedenima pod i., ii. i iii., tužitelji ili tuženici u pravnom odnosu, osobe koje imaju interes za upis ili osobe koje moraju predložiti upisivanje u skladu sa zakonom (službeni upis koji u nekim slučajevima predlažu sudovi, Državno odvjetništvo ili sam matičar) moraju predmet evidentirati u *Conservatórias do Registo Predial* [zemljišne knjige]. Upis se sastoji od opisa imovine, unosa činjenica te primjedbi i napomena o određenim okolnostima. U slučaju navedenom pod iv. upis se obavlja u *Conservatórias do Registo Civil* [matičnim uredima] kao upis ili evidencija na temelju izjave stranaka. U tom slučaju stranke u upisu mogu biti i osobe na koje se činjenica izravno odnosi ili čija je suglasnost potrebna da bi upis mogao u potpunosti proizvoditi učinke.

Napomena:

Pravo raspolaganja odnosi se na pravo nadživjelog udovca ili udovice na uzdržavanje iz sredstava koje je ostavila umrla osoba.

Objedinjavanje se sastoji od toga da nasljednici, koji žele naslijediti predakovu imovinu ili vrijedne predmete, vraćaju masu nasljedstva.

3 Postoje li ograničenja slobode raspolaganja imovinom zbog smrti (npr. nužni dio)?

Da, u skladu s portugalskim zakonodavstvom nužni je dio ograničenje slobode raspolaganja imovinom nakon smrti. Nužni je dio dio imovine kojim oporučitelj ne može raspolagati jer u skladu sa zakonom pripada nužnim nasljednicima. To je obvezno nasljeđivanje, odnosno oblik zakonskog nasljeđivanja nad kojim ne mogu prevladati oporučiteljeve želje.

Nužni su nasljednici bračni drug, potomci i preci. Bračni drug i potomci prva su kategorija nasljednika. Ako nema potomaka, nasljeđuju bračni drug i preci.

Pravila su u vezi s imovinom kojom oporučitelj ne može raspolagati (nužni dio) sljedeća:

nužni dio bračnog druga i djece iznosi dvije trećine nasljedstva,

ako oporučitelj nije ostavio potomke ili pretke, bračnom drugu kao nužni dio pripada polovina nasljedstva,

ako oporučitelj nema bračnog druga, ali je ostavio djecu, nužni dio iznosi pola nasljedstva u slučaju samo jednog djeteta i dvije trećine nasljedstva u slučaju dvoje ili više djece,

nužni dio nasljednika drugog i sljedećih stupnjeva srodstva dio je koji bi pripadao njihovom pretku,

ako nema potomaka, nužni dio bračnog druga i predaka iznosi dvije trećine nasljedstva,

ako nema potomaka ni nadživjelog bračnog druga, nužni je dio roditelja polovina nasljedstva; ako su nasljednicima imenovani preci drugog i sljedećih stupnjeva srodstva, nužni je dio trećina nasljedstva.

Napomena:

Bračni drug ne smatra se nasljednikom ako su u trenutku oporučiteljeve smrti razvedeni ili zakonski rastavljeni pravomoćnom presudom ili presudom koja će postati pravomoćna. Ako je u trenutku oporučiteljeve smrti u tijeku brakorazvodna parnica ili postupak zakonske rastave, nasljednici mogu nastaviti takve postupke koji utječu na imovinu. U tom slučaju, ako su razvod braka ili rastava naknadno odobreni, bračni drug ne imenuje se nasljednikom.

4 Tko nasljeđuje i koliko u slučaju izostanka raspolaganja imovinom zbog smrti?

Ako umrla osoba nije, u cijelosti ili djelomično, valjano i učinkovito regulirala raspolaganje imovinom kojom će se raspolagati nakon njezine smrti, nasljednicima se imenuju njezini nužni nasljednici. To se naziva obveznim nasljeđivanjem koje je oblik zakonskog nasljeđivanja na koje ne utječu oporučiteljeve želje.

Nužni su nasljednici bračni drug, srodnici i država sljedećim redoslijedom: a) bračni drug i potomci; b) bračni drug i srodnici u uzlaznoj liniji; c) braća i sestre te njihovi potomci; d) ostali srodnici u pobočnoj liniji do četvrtog koljena i uključujući četvrto koljeno; c) država.

5 Koje je tijelo nadležno:

Nadležnost za pitanja nasljeđivanja ovisi o tome osporava li se nasljedstvo (prihvaćanje pod uvjetom odgovaranja za dugove do vrijednosti imovine) ili ne (čisto i jednostavno prihvaćanje).

U slučajevima osporenog nasljedstva nadležnost imaju javni bilježnici. Javni bilježnici i matičari nadležni su za pitanja nespornog nasljedstva. Oni su nadležni ovlastiti nasljednike i izvršiti raspodjelu nasljedstva. Ovjeravanjem privatne isprave odvjetnici i/ili pravnici mogu raspodijeliti ostavinu, ali nisu nadležni ovlastiti nasljednike.

Javni bilježnici i matičari imaju nadležnost ovlastiti nasljednike provjerom identiteta osoba koje su imenovane nasljednicima. U nekim slučajevima može biti nužno primijeniti bračni ugovor koji se odnosi na imovinu ili oporuku.

5.1 u slučajevima nasljeđivanja?

U slučaju osporenog nasljedstva, od 2. rujna 2013. za vođenje ostavinskog postupka nadležni su javni bilježnici u općinama u kojima je nasljedstvo otvoreno. Ti se postupci na kraju podnose sudu i sudac potvrđuje odluku o raspodjeli.

Nasljedstvo se otvara u posljednjem mjestu prebivališta oporučitelja.

Ako je ta adresa bila izvan Portugala, ali imovina se nalazila u Portugalu, nadležan je javni bilježnik u općini u kojoj se nalazi nepokretna imovina ili većina te imovine. Ako nema nepokretne imovine, nadležan je javni bilježnik u općini u kojoj se nalazi većina pokretne imovine.

Ako je posljednja adresa umrle osobe bila izvan Portugala te ona nije ostavila imovinu u Portugalu, nadležan je javni bilježnik u mjestu prebivališta stranke koja je odobrila pokretanje postupka.

U slučaju čistog i jednostavnog prihvaćanja nasljedstva nije potrebno provoditi ostavinski postupak. U tom slučaju nasljednici i legatari zaključuju i raspodjeljuju nasljedstvo zajedničkim dogovorom i ne postoji obveza pokretanja postupka pred javnim bilježnikom ili sudom.

Ako je proglašeno da ostavina prelazi na državu, provodi se poseban sudski postupak raspodjele nasljedstva u korist države.

Ako se nasljedstvo ne osporava, nadležni su javni bilježnici, matični uredi i zemljišnoknjižni uredi neovisno o mjesnoj nadležnosti. Zainteresirane strane mogu stoga provoditi postupke u instituciji po vlastitom izboru neovisno o mjesnoj nadležnosti.

Slično tome i kako je prethodno navedeno, ostavina se može raspodijeliti pred bilo kojim odvjetnikom ili pravnikom u državi ako se raspodjela izvršava u skladu s navedenim uvjetima (u matičnom ili javnobilježničkom uredu).

5.2 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju nasljedstva?

5.3 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju legata?

5.4 za primanje izjave o odricanju ili prihvaćanju nužnog dijela nasljedstva?

U odnosu na tijelo koje je nadležno za prihvaćanje izjave o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva ne postoje bitne razlike između legata i nasljedstva, ili između zakonskog ili dobrovoljnog nasljeđivanja. Stoga je odgovor na ta tri pitanja isti.

Ako je nasljedstvo prihvaćeno na temelju popisa imovine, izjava o prihvaćanju nasljedstva sastavlja se u ostavinskom postupku koji se provodi u nadležnom javnobilježničkom uredu. U tom je slučaju javni bilježnik ovlašten primiti izjavu o prihvaćanju.

Prihvaćanje nasljedstva pod uvjetom odgovaranja za dugove do vrijednosti imovine osigurava se traženjem popisa imovine ili interveniranjem u popis imovine.

Druga vrsta prihvaćanja nasljedstva čisto je i jednostavno prihvaćanje kojim su obuhvaćeni slučajevi prihvaćanja i raspodjele nasljedstva bez potrebe za pokretanjem ostavinskog postupka.

Pravila koja se odnose na prihvaćanje nasljedstva primjenjuju se i na prihvaćanje legata. Razlika između nasljedstva i legata navedena je u odgovoru na sljedeće pitanje.

U slučaju pokretanja ostavinskog postupka, odricanje se mora izvršiti ili uključiti u spis. U tom je slučaju javni bilježnik nadležan primiti izjavu o odricanju.

Odricanje mora biti u jednom od sljedećih oblika: javni akt ili privatna ovjerena isprava ako postoji imovina kojom se u skladu sa zakonom mora raspolagati na jedan od tih načina; u drugim slučajevima u obliku privatne isprave.

Prihvaćanje nasljedstva ili odricanje od nasljedstva jednostrana je pravna transakcija koja se ne može ukinuti, odnosno, izvršavaju se temeljem izjave nasljednika koja ne mora biti upućena određenoj osobi ili dostavljena na znanje određenoj osobi.

Ako je ostavina ošasna, zainteresirane strane ili državno odvjetništvo mogu tražiti od suda da obavijesti nasljednika da prihvati nasljedstvo ili da se odrekne od nasljedstva. U tom slučaju izjava o prihvaćanju podnosi se sudu. Smatra se da je ostavina ošasna tijekom razdoblja kada još nije prihvaćena niti je proglašeno da pripada državi.

6 Kratak opis postupka rješavanja nasljedstva sukladno nacionalnom zakonu, uključujući likvidaciju ostavine i raspodjelu imovine (time su uključeni podaci o tomu je li postupak nasljeđivanja pokrenuo sud ili neko drugo nadležno tijelo po službenoj dužnosti)

Postupak ovisi o tome osporava li se nasljeđivanje ili ne.

OSPORENO NASLJEĐIVANJE

Svrha je ostavinskog postupka raspodijeliti ostavinu u svrhu prestanka suvlasništva; napraviti popis imovine iz ostavine ako je nije nužno raspodijeliti i likvidirati ostavinu ako je potrebno.

Ostavinski postupak provodi se u uredu javnog bilježnika i za njegovo provođenje nadležan je javni bilježnik. Sudska intervencija ograničena je u načelu na završnu fazu postupka pri čemu sudac građanskog suda koji ima mjesnu nadležnost potvrđuje raspodjelu. Međutim, sud se može umiješati u početnu fazu postupka radi imenovanja izvršitelja oporuke ako su se sve osobe za koje je zakonom predviđeno da mogu imati tu ulogu isključile ili su isključene.

Zakonsko zastupanje obavezno je samo ako su postavljena pravna pitanja i ako se o njima raspravlja i u slučaju žalbe.

Ostavinski postupak sastoji se od sljedećih faza: i. zahtjeva za pokretanje postupka i izjava izvršitelja oporuke; ii. dostave pismena; iii. prigovora; iv. odgovora izvršitelja oporuke; v. dugova; vi. pripremnog sastanka; vii. sastanka zainteresiranih strana; viii. utvrđivanja raspoloživog dijela, ix. podjele, x. izmjene i poništaja raspodjele.

Prethodno navedene faze u postupku opisane su u nastavku.

i. Zahtjev za pokretanje postupka i izjave izvršitelja oporuke

Ostavinski postupak ne pokreće se pred sudom po službenoj dužnosti. Zahtjev za pokretanje ostavinskog postupka mogu podnijeti stranke koje imaju izravni interes za raspodjelu ostavine ili roditelji, skrbnik ili staratelj, prema potrebi, ako je zabranjeno nasljeđivanje maloljetnika ili osoba koje su proglašene nesposobnima ili čije prebivalište nije poznato.

Osoba koja podnosi zahtjev za pokretanje ostavinskog postupka mora priložiti smrtnicu oporučitelja i navesti tko će izvršavati ulogu izvršitelja oporuke.

Javni bilježnik imenuje izvršitelja oporuke i poziva ga da iznese svoje izjave u kojima mora predstaviti oporuku, dogovore o nasljeđivanju, bračne ugovore i darovnice, ako ih ima, navesti tko su nasljednici i/ili legatari, dostaviti popis imovine i njezinu vrijednost, kao i dokumente koji su potrebni za utvrđivanje pravnog položaja imovine te zasebno navesti dugove ostavine.

ii. Dostava pismena

Javni bilježnik obavješćuje stranke koje su izravno zainteresirane za raspodjelu i vjerovnike ostavine. Ako ima nužnih nasljednika, obavješćuju se i primatelji darova.

iii. Prigovori

Stranke koje imaju izravni interes u podjeli mogu podnijeti izjavu o protivljenju, prigovor ili tužbu.

iv. Odgovori izvršitelja oporuke

Pitanja postavljena u prethodnoj fazi rješavaju se nakon saslušanja izvršitelja oporuke. Mogu biti saslušane i preostale zainteresirane strane i može se tražiti izvođenje dokaza. Ako zbog složenosti pitanja dođe do kašnjenja u rješavanju potraživanja u ostavinskom postupku, javni bilježnik upućuje zainteresirane strane da pokrenu redovne sudske postupke.

v. Dugovanja

Postupak iz točaka iii. i iv. primjenjuje se ako je navodnom dužniku odbijen zahtjev za pokrivanje dugova iz nasljedstva.

vi. Pripremi sastanak

Kad su riješena pitanja koja bi mogla utjecati na raspodjelu ostavine, javni bilježnik utvrđuje datum za pripremi sastanak. Na tom sastanku zainteresirane strane dvotrećinskom većinom donose odluke o sastavu dijelova. Zainteresirane strane također donose odluke kojima odobravaju obveze i sredstva za pokrivanje troškova ostavine. Popis se može zaključiti na pripremnom sastanku na temelju dogovora svih stranaka.

vii. Sastanak zainteresiranih strana

Ako je popis prihvaćen određuje se datum za sastanak zainteresiranih strana, koji se mora održati u roku od 20 dana od pripremnog sastanka. Svrha je sastanka raspodijeliti imovinu s pomoću zapečaćenih ponuda ili u pregovaračkom postupku.

viii. Utvrđivanje raspoloživog dijela

Ako ima nužnih nasljednika ili legatara, može se podnijeti zahtjev za darovanje ili vrednovanje imovine i njezino stavljanje na dražbu, ili za vrednovanje druge imovine u ostavini radi utvrđivanja premašuje li raspoloživi dio.

Ako darovi ili nasljedstvo premašuju raspoloživi dio, moraju se smanjiti.

Darovi ili nasljedstva premašuju raspoloživi dio ako utječu na nužni dio nužnih nasljednika.

ix. Raspodjela

Nakon saslušanja odvjetnika, javni bilježnik donosi nalog za utvrđivanje načina raspodjele imovine prije sastavljanja izjave o raspodjeli. Zatim se utvrđuju konačni dijelovi. U slučaju viška imovine koja je stavljena na dražbu, darovana ili dana u nasljedstvo ili ako darovi ili nasljedstva premašuju raspoloživi dio, javni bilježnik sastavlja o tome izjavu. Ako je tako, obavješćuju se zainteresirane strane da podnesu zahtjev za plaćanje dugovanja koja premašuju iznos nasljedstva ili da podnesu zahtjev za utvrđivanje odgovarajućeg dijela u gotovini ili, ako je premašen raspoloživi dio, da podnesu zahtjev za smanjenje dara ili nasljedstva. Zainteresirane strane mogu podnositi zahtjeve na temelju izjave o raspodjeli. Javni bilježnik donosi odluku o zahtjevima i, ako je potrebno, organizira ždrijeb.

Naposljetku, postupak se upućuje sudu u okrugu u kojem se nalazi javnobilježnički ured u kojem je proveden postupak sastavljanja popisa. Nadležni sudac građanskog suda donosi odluku kojom potvrđuje raspodjelu na temelju izjave i ždrijeba i dosuđuje troškove odgovarajućim strankama.

Protiv odluke kojom se potvrđuje raspodjela može se podnijeti žalba.

x. Izmjena i poništaj podjele

Raspodjela se može izmijeniti ili poništiti ako su ispunjeni određeni zahtjevi čak i nakon pravomoćnosti odluke o potvrđivanju raspodjele. Ona se može izmijeniti, primjerice, ako su sve zainteresirane strane suglasne ili se može poništiti ako je jedan od nasljednika zanemaren.

NEOSPORENO NASLJEĐIVANJE

Zainteresirana strana može riješiti pitanje pred javnim bilježnikom ili matičarom uporabom jedinstvenog sustava za rješavanje svih pitanja povezanih s nasljeđivanjem od odobrenja do završnog bilježenja imovine na temelju raspodjele.

Stoga se postupak odobravanja i raspodjele može provoditi pred bilo kojom od prethodno navedenih institucija.

Kada osiguraju da su u javnobilježničkom uredu ili matičnom uredu ovlaštene kao nasljednici, zainteresirane strane mogu raspodijeliti imovinu iz ostavine i u obliku privatne isprave ovjerene u nazočnosti odvjetnika.

7 Kada i kako osoba postaje nasljednik ili legatar?

Nasljednici nasljeđuju ostavinu umrle osobe u cijelosti ili u dijelovima, odnosno imovina koja se nasljeđuje nije unaprijed određena.

S druge strane, legatari nasljeđuju određenu imovinu ili vrijedne predmete.

U slučaju zakonskog nasljeđivanja pravo na nasljeđivanje proizlazi iz zakona. U slučaju dobrovoljnog nasljeđivanja, pravo na nasljeđivanje proizlazi iz izjave o namjeri koju daje oporučitelj. Nasljednici mogu imati položaj nasljednika ili legatara u slučaju zakonskog ili dobrovoljnog nasljeđivanja.

8 Jesu li nasljednici odgovorni za dugove preminuloga i pod kojim uvjetima?

Ako je ostavina prihvaćena na temelju popisa imovine, za naplatu dugovanja i ostalih naknada povezanih s nasljeđivanjem odgovara se samo imovinom navedenom na popisu, osim ako vjerovnici ili legatari mogu dokazati da postoji druga imovina. Ako postoji popis, vjerovnici ili legatari snose teret dokazivanja postojanja te druge imovine.

U slučaju čistog i jednostavnog prihvaćanja, odgovornost za dugove i ostale naknade povezane s nasljeđivanjem ne premašuje vrijednost naslijeđene imovine, ali u tom slučaju nasljednici ili legatari moraju dokazati da ostavina ne uključuje imovinu dovoljne vrijednosti za otplatu dugova ili isplatu naslijeđenog novca. U tom slučaju nasljednici ili legatari snose teret dokazivanja da ne postoji takva druga imovina.

Iz ostavine se plaćaju sljedeće naknade: troškovi sprovođa oporučitelja i povezani troškovi; naknade za izvršavanje oporuke i upravljanje i likvidaciju ostavine; plaćanje dugova umrle osobe; izvršenje legata.

U slučaju zajednički naslijeđene imovine postoji zajednička odgovornost za plaćanje navedenih naknada. U slučaju podjele ostavine, svaki nasljednik odgovoran je samo za iznos razmjeno njegovu dijelu ostavine.

9 Koji su dokumenti i/ili informacije potrebne u svrhu registracije nepokretne imovine?

U sljedećem su odgovoru zasebno navedeni dokumenti i informacije potrebni za upis nepokretne imovine, plative pristojbe i kako se može podnijeti zahtjev za upis (osobno, poštom ili internetom).

Dokument i potrebne informacije

U zahtjevima za upis nepokretne imovine mora biti naveden podnositelj zahtjeva, činjenice i predmetna imovina te popis popratne dokumentacije.

Mogu se upisati samo činjenice navedene u dokumentima koji ih zakonski potvrđuju.

Dokumenti na stranom jeziku mogu se prihvatiti samo ako su prevedeni u skladu sa zakonom, osim ako su sastavljeni na engleskom, francuskom ili španjolskom jeziku i nadležni službenik ima znanje predmetnog jezika.

Ako se održivost zahtjeva za upis mora ocijeniti na temelju stranog prava, zainteresirana strana mora dokazati odgovarajući sadržaj na temelju odgovarajućeg dokumenta.

Ako se zahtjev za upis odnosi na zgradu koja nije opisana, potrebno je priložiti dodatnu izjavu u kojoj su navedeni naziv, status i adresa vlasnika neposredno prije podataka o prenositelju i prije podataka o mjestu nastanka, osim ako podnositelj zahtjeva navede u izjavi opravdane razloge zašto to nije poznato.

Ako se upis odnosi na dio u neopisanoj zajedničkoj imovini, moraju biti navedeni ime, status i adresa svih suvlasnika.

Plative pristojbe

U trenutku podnošenja zahtjeva potrebno je platiti pristojbu ili ona mora biti poslana zajedno sa zahtjevom. Pristojba odgovara vjerojatnom ukupnom plativom iznosu. Ako pristojba nije plaćena u trenutku podnošenja zahtjeva za upis, zahtjev se može odmah odbaciti.

Ako nije plaćena pristojba, a zahtjev nije odbijen, služba nadležna za upis obavješćuje zainteresiranu stranu o roku za plaćanje neplaćenog iznosa kako upis ne bi bio odbijen.

Isti postupak provodi se ako izvorno plaćeni iznos nije dovoljan i nije potpun.

Zahtjev za upis podnesen osobno, poštom ili internetom

Zahtjevi za upis nepokretne imovine mogu se podnositi osobno, poštom ili internetom.

Zahtjevi za upis koji se podnose osobno i poštom moraju biti u pisanom obliku, u skladu s obrascima odobrenima odlukom nadležnog tijela *Instituto dos Registos e do Notariado, I.P.* [Zavod za matičnu evidenciju i javne bilježnike]. Obrascima moraju biti priloženi dokumenti kojima se dokazuje činjenica koju treba upisati i navedene dodatne izjave.

Obrasci navedeni u prethodnom odlomku ne moraju se upotrebljavati za pisane zahtjeve za upis koje podnose javna tijela koja su tužitelji ili tuženici u sudskom postupku, državno odvjetništvo, stečajni upravitelji ili ovršitelji, bez obzira na to podnose li se osobno ili poštom.

Zahtjevi koje podnose sudovi, državna odvjetništva, izvršitelji ili sudski ovršitelji koji provode mjere specifične za ovršitelje i sudske upravitelje trebali bi se, ako je moguće, slati elektroničkim putem i biti popraćeni dokumentima potrebnima za registraciju i plativim pristojbama.

Zahtjevi za upis imovine mogu se podnijeti elektroničkim putem na <http://www.predialonline.mj.pt/>. Jedini postupci koji se ne mogu provoditi internetom postupci su koji se odnose na opravdanje, ispravljanje ili osporavanje odluka koje je donio matičar.

Za podnošenje zahtjeva za upis imovine internetom potrebno je imati digitalni certifikat. Državljeni s portugalskom osobnom iskaznicom koji su aktivirali svoj digitalni certifikat, odvjetnici, javni bilježnici i pravni savjetnici već imaju te certifikate.

Rukovoditelji ili direktori trgovačkih društava ili javnih trgovačkih društava mogu potvrditi da su elektronički dokumenti koje su podnijeli u skladu s izvornim dokumentima u papirnatom obliku u trenutku podnošenja zahtjeva za upis elektroničkim putem pri čemu su ta trgovačka društva zainteresirane strane.

Napomena:

Zahtjeve za upis nepokretne imovine mogu podnositi samo osobe i/ili subjekti koji se smatraju zakonitima u skladu sa zakonom. Te osobe ili subjekti navedeni su u prethodnom tekstu u odgovoru na pitanje: „Trebaju li raspolaganje biti upisano i ako treba, kako?” u odjeljku u kojem su navedeni dokumenti koje treba dostaviti u zemljišnoknjižni odjel.

9.1 Je li imenovanje upravitelja obvezno ili je obvezno na zahtjev? Koje je korake potrebno poduzeti ako je imenovanje upravitelja obvezno ili obvezno na zahtjev?

Ako se traži provođenje ostavinskog postupka, obavezno je imenovati upravitelja. U tom je slučaju obavezno imenovati izvršitelja oporuke koji je odgovoran za upravljanje nasljeđivanjem. Osoba koja podnosi zahtjev za provođenje ostavinskog postupka navodi tko u skladu sa zakonom mora izvršavati dužnosti izvršitelja oporuke. To se navodi na obrascu zahtjeva za pokretanje ostavinskog postupka.

Dok je ostavina ošasna, ne smije postojati nitko tko ima zakonsko pravo upravljati ostavinom. U tom slučaju bilo koji nasljednik može poduzeti mjere za upravljanje nasljedstvom čak i prije prihvaćanja nasljedstva ili odricanja od njega. U slučaju opasnosti od propasti imovine koja je dio ošasne ostavine, sudovi postavljaju skrbnika. On se postavlja na zahtjev državnog odvjetništva ili bilo koje zainteresirane strane. Definicija ošasne ostavine već je navedena u odgovoru na pitanje „*Koje je tijelo nadležno: (...) za prihvaćanje izjave o odricanju ili prihvaćanju?*”

9.2 Tko je ovlašten za izvršavanje oporuke nakon smrti i/ili upravljanje ostavinom?

Izvršitelj oporuke

Izvršitelj oporuke u načelu je odgovoran za upravljanje ostavinom do njezina zaključivanja i raspodjele.

U skladu sa zakonom, dužnosti izvršitelja oporuke prenose se sljedećim redoslijedom:

- a) na nadživjelog bračnog druga, koji nije zakonski rastavljen osobno ili imovinom, ako je on nasljednik ili mu pripada bračni dio imovine bračnog para
- b) na nadziratelja izvršenja, osim ako oporučitelj nije naveo drukčije,
- c) na srodnike koji su zakonski nasljednici,
- d) na oporučne nasljednike.

Ako je cijela ostavina raspodijeljena među legatarima, preferirani legatar ima ulogu izvršitelja oporuke i zamjenjuje nasljednike. Ako je sve jednako, preferira se najstariji.

U nekim posebnim slučajevima opisanim u nastavku upravljanje dijelom imovine ili cjelokupnom imovinom u ostavini može se povjeriti nadziratelju izvršenja ili skrbniku.

Nadziratelj izvršenja

U slučaju nasljeđivanja na temelju oporuke, oporučitelj može imenovati jednu ili više osoba koje moraju osigurati izvršavanje oporuke ili je u cijelosti ili dijelom izvršiti. To se naziva izvršavanje. Imenovana osoba naziva se nadzirateljem izvršenja.

Skrbnik

Zamjena skrbnikom ili skrbništvo raspolaganje je kojim oporučitelj povjerava određenom nasljedniku zadaću skrbljenja nad ostavinom koja će nakon njegove smrti pripasti drugoj osobi. Nasljednik kojem je povjerena ta zadaća naziva se skrbnikom. Korisnik se naziva nasljednikom skrbnika. Skrbnik ima koristi od imovine i upravlja imovinom obuhvaćenom skrbništvom.

9.3 Koje ovlasti ima upravitelj?

Ovlasti izvršitelja oporuke

Izvršitelj oporuke upravlja imovinom umrle osobe i zajedničkom imovinom ako je umrla osoba bila u braku u kojem je postojala zajednička imovina.

Izvršitelj oporuke može tražiti od nasljednika ili treće osobe da preda imovinu kojom će on upravljati, a koja se nalazi u njihovu posjedu. On može pokrenuti postupak zaštite imovine protiv nasljednika ili treće osobe i može naplatiti potraživanja iz ostavine ako bi se odgodom ugrozila naplata ili kada se plaćanje izvršava dobrovoljno.

Izvršitelj oporuke treba prodati kratkotrajnu imovinu te prihode može upotrijebiti za pokrivanje troškova sprovoda i povezanih troškova i upravnih pristojbi.

Izvršitelj oporuke može prodati i imovinu koja nije kratkotrajna u mjeri koja je nužna za pokrivanje troškova sprovoda i povezanih troškova i upravnih pristojbi.

U slučajevima koji nisu prethodno navedeni, prava povezana s nasljeđivanjem mogu samo zajednički ostvarivati svi nasljednici ili se mogu ostvarivati protiv svih nasljednika .

Ovlasti nadziratelja izvršenja

Ako je u slučaju oporučnog nasljeđivanja imenovan nadziratelj izvršenja, on ima ovlasti koje mu je dodijelio oporučitelj.

Ako oporučitelj nije naveo koje su ovlasti nadziratelja izvršenja, potonji je odgovoran za sljedeće: organizaciju sprovoda i plaćanje povezanih troškova; praćenje raspolaganja imovinom nakon smrti i dokazivanje njihove vrijednosti pred sudovima, prema potrebi; izvršavanje dužnosti izvršitelja oporuke.

Oporučitelj nadziratelju izvršenja može povjeriti zadaću izvršavanja legata ostavine i drugih obveza ako je on izvršitelj oporuke i nije potreban obvezni popis imovine. U tu svrhu oporučitelj može ovlastiti nadziratelja izvršenja da proda bilo koju imovinu iz ostavine (pokretnu ili nepokretnu) ili samo imovinu navedenu u oporuci.

Ovlasti skrbnika

Skrbnik nema samo zadaću upravljanja već i ostvaruje koristi od imovine koja je predmet skrbništva. Primjenjuju se odredbe koje se odnose na uživanje te imovine ako nisu nesukladne sa skrbništvom. Skrbnik mora imati sudsko ovlaštenje za raspolaganje imovinom koja je predmet skrbništva ili za stavljanje te imovine u zalog.

Nasljednici i skrbnik ošasne imovine

Dok je imovina ošasna, ona predstavlja fond koji ima pravnu osobnost. Ostavina stoga može pokretati postupke i mogu se pokretati postupci protiv nje. Ako u ovom slučaju nitko ne upravlja ostavinom, moguće je prihvatiti jedno od rješenja navedenih u nastavku.

Prije prihvaćanja nasljedstva ili odricanja od nasljedstva, nasljednik može poduzeti hitne upravne mjere dok je ostavina ošasna. U slučaju prigovora kada postoji nekoliko nasljednika, prevladava volja većine.

Sud može imenovati i skrbnika ošasne ostavine. Skrbnik je odgovoran za podnošenje zahtjeva za donošenje privremene mjere i za pokretanje postupka koji se ne mogu odgoditi bez ugrožavanja interesa nasljedstva. On je odgovoran i za zastupanje ostavine u svim postupcima pokrenutima protiv nje. Skrbniku je potrebno sudsko odobrenje za raspolaganje ili opterećivanje nepokretne imovine, vrijednih predmeta, trgovačkih objekata i druge imovine čije raspolaganje ili opterećivanje nije upravni akt. Sudsko odobrenje daje se samo ako je mjera opravdana radi izbjegavanja propadanja ili gubitka imovine, za otplatu duga iz ostavine i za pokrivanje troškova nužnih ili korisnih unaprjeđenja, ili u slučaju neke druge hitne potrebe.

Ako ostavina više nije ošasna jer je prihvaćena, ali nije podijeljena, bilo koji nasljednik može u skladu sa zakonom podnijeti zahtjev za sudsko priznavanje njegova statusa nasljednika i obnovu cjelokupne ili dijela imovine iz ostavine u odnosu na osobu koja ih posjeduje, ostvaruje neko drugo pravo na imovinu ili nema takva prava. To je zahtjev za potraživanje nasljedstva. Taj postupak može pokrenuti jedan nasljednik bez sudjelovanja drugih, ali njime se ne ugrožava pravo izvršitelja oporuke da zatraži predavanje cjelokupne imovine kojom će upravljati, kako je prethodno navedeno.

10 Koji se dokumenti obično izdaju sukladno nacionalnom zakonu tijekom ili na kraju postupka nasljeđivanja kojima se dokazuju status i prava korisnika? Imaju li ti dokumenti posebnu dokaznu snagu?

Dokument koji se potvrđuje status nasljednika ili legatara

presude,

javnobilježnički akti,

pojednostavnjeni postupci za potvrđivanje statusa nasljednika koje izdaje matični ured.

Navedeni dokumenti dokaz su statusa nasljednika i/ili legatara koji su nadživjeli umrlu osobu.

Presude, javnobilježnički akti i pojednostavnjeni postupci za ovlašćivanje nasljednika vjerodostojne su isprave koje imaju punu dokaznu vrijednost.

Ovlašćivanje nasljednika ili legatara evidentira se u matičnom uredu unosom u smrtovnicu umrle osobe.

Dokument koji se potvrđuje raspodjela

U slučaju spornog nasljeđivanja:

Presuda nadležnog suda kojom se potvrđuje raspodjela ostavine u ostavinskom postupku pred nadležnim javnim bilježnikom. U presudi je navedeno kako su raspodijeljeni dijelovi (npr. imovina koju nasljeđuje svaki od nasljednika ili legatara). To je vjerodostojna isprava koja ima punu dokaznu vrijednost.

U slučaju dobrovoljnog nasljeđivanja:

Sastavlja se privatna ovjerena isprava u nazočnosti odvjetnika u kojoj je utvrđena podjela dijelova. To nije vjerodostojna isprava već privatna ovjerena isprava koja u ovom slučaju ima dokaznu vrijednost istovjetnu punoj dokaznoj vrijednosti.

Isprava kojom je obuhvaćena raspodjela u pojednostavnjenom postupku nasljeđivanja pred matičarom. To je vjerodostojna isprava koja ima punu dokaznu vrijednost.

Javnobilježnički akt o raspodjeli koji sastavlja javni bilježnik. To je vjerodostojna isprava koja ima punu dokaznu vrijednost.

Bilo koja od navedenih isprava kojom se potvrđuje raspodjela može biti osnova za upis imovine ostavine u korist nasljednika ili legatara, bez obzira na to ima li punu dokaznu vrijednost.

Završna napomena

Informacije navedene u ovom obrascu opće su prirode, nisu iscrpne i nisu obvezujuće za kontakt točku, Europsku pravosudnu mrežu u građanskim i trgovačkim stvarima ili sudove ili bilo koje druge primatelje. Ne isključuje se potreba za konzultiranjem primjenjivog zakonodavstva.

Posljednji put ažurirano: 05/07/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.